PG1618
.S88S6

Digitized by Google

INDIANA
UNIVERSITY
LIBRARY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SOKÓ HÀRVATSKI

I

SLAVSKA MATI,

U DVANAEST PIEVANJAH

OD

PAVLA STOOSA.

ŽUPNIKA POKUPSKOGA.

NA KORIST ZAVODA JELAČIĆA BANA.

U ZAGREBU.

NARODNA TISKARNICA DRA. LJUDEVITA GAJA.

1849.

Digitized by Google

Digitized by Google

SOKÓ HÀRVATSKI

I

SLAVSKA MATI,

U DVANAEST PIEVANJAH

OD

PAVLA STOOSA,
ŽUPNIKA POKUPSKOGA.

NA KORIST ZAVODA JELAČIĆA BANA.

SIGETSKÝ M. HALPER

U ZAGREBU.
NARODNA TISKARNICA DRA. LJUDEVITA GAJA.

1849.

Digitized by Google

PG 1618
S88S6

INDIANA UNIVERSITY LIBRARY

Digitized by Google

19-47-01

PREUZVIŠENOMU

GOSPODINU

JOSIPU

BARONU

JELAČIĆU BUŽINSKOMU,

KRALJEVINAH

DALMACIE, HÀRVATSKE I SLAVONIE

BANU,

FELDZEUGMEISTORU,

GRADJANSKOM I VOJENOM DALMACIE I RIEKE RAVNITELJU, SVE, HÀRVATSKE I SLAVONSKE KRAINE ZAPOVIEDAJUĆEM GENERALU PÀRVE I DRUGE BANSKE I BANDERIAL KONJANIČKE REGIMENTE VLASTNIKU, C. K. I APOSTOL. VELIČANSTVA TAJNOMU DÀRŽAVE SAVIETNIKU, VELEKÀRSTU LEOPOLDOVOG- I KOMMANDEURU MARIE THERESIE-REDA, KONJANIKU RUSKO-CARSKOG SV. VLADIMIRA REDA PÀRVE VÀRSTI, VELEKÀRSTU KRALJ. HANOVERANSKOG GVELPHAH, VELEKÀRSTU KRALJ. SAKSONSKOG SV. HENRIKA I KOMMANDEURU GRADJANSKO-ZASLUŽNOG REDA I T. D.

PO DOVÀRŠENOM

NARODNOSTI JUGOSLAVENSKE RATOVANJU

SNIŽENO POKLANJA

SPISATELJ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Plevanje I.

Rat je svàršen: kupska vila
Čiem doore i dopluži,
Opet gorom stere krila,
Bansku piesmu da produži. [1])
Pod javorom vàrhu stiene
Siede, oči ter obori
U dol, Kupe kud zelene
Kroz kamenje tiek žubori.
S okom ide u dalinu
Čuvstvo duše, dok utone
Svieta toga u milinu,
Čiem joj oči suze rone.
Željno osieća po svem krugu,
Kud se u raju duši sniva,
Nieku sladku svieta tugu,
Svieta život ka odkriva.
Zrakom leti ptica uz ptieu,
Riba uz ribu vodom bieži,
Sve na zemlje što je licu
Za života sriedstvom teži.
Lastavicah jato ustade,
Te prot jugu nebom ode,
Još i ždrali svoje mlade
Sviet u topli zrakom vode.

Digitized by Google

A koi lani preko Drave
S družbom svojom ić se odvaži,
Sad na bregu Kupe i Save
Sokò hàrvatski pokoj traži.
S gnjezda svog ga lani gane
Kàrvav oblak na Dunavu,
Grom za gromom s kojeg pane
Na svog kàrvna brata glavu.
I čiem cvili podunavski
Težko braneć gnjezdo svoje,
U pomoć mu tàrči savski
Preko *Mure* i *Blatoje*. —
Naime objiesti duh odluči:
(Ah nesrietna ta odluka
I za one, kè ide tuči,
I za one, s kieh je ruka'):
Najmre objiesti duh odluči,
Duh Kainovieh od vriemena',
Kiem brat brata kole i muči
Od koliena do koliena:
Pàrhnut krilom màrkle ptice,
Krilom ptice od zasieda, —
Skočit nogom od lisice, —
Tigra, lava i medveda,
Slavske i smaknut sokolove
I posiesti silne gore,
Kud oviuh krila plove,
Te na sinje sići more. —
Tiem za izmamit sivo krilo
On iz zvieri skoči ljute
Sad u janje krotko i milo
Sad u zece i *košute*. —

Digitized by Google

K njemu iz vode zmije izplove
Za uspiešit vatru lova,
Još se i paklen zmaj pozove
Na boj s krilim sokolova'.
Nu oštrieh pandja' a laka krila
Sàrnu na nje *sivi soko*,
Tiem orlovah njega sila —
Sliedi i božje vodi oko.
Do kàrvi se bije i čupa
Sivac s pticam smàrtnog pieva,
I čiem sviuh gnjezda slupa,
Zbavi stan svoj kàrvni' od dneva'.
Od svieh višji tada smielo
Leti k suncu vàrh oblakah,
S jatom svojim da veselo
Neba u vedrieh plovi zrakah. —

Pievanje II.

Hei! daleko sad razsute
Vila misli sve sabira,
Te je u bližnje gorske skute
Okom čuvstva svog upira.
Zelen bor još, vàrh kamena
Koi preosta, promišljava,
Čiem sva ina prie zelena
Sada vehnu — gora i trava,
Pa si ipak gdieko'a mlada
Svàrž u život list razvija,
Mnogo od mraza ka prem strada,
Mlada iz stabla sok upija. —

Digitized by Google

To motreća — čiem opazi,
Kako težko mrav po gori
Brašno noseć travu gazi,
Tad već glasom takviem sbori:
Sve se sietja svoga prava,
Te se otima smàrtnoj sieni,
Do najmanjeg càrva i mrava
Sve svoj život mnogo ciení.
I naš rod Tvom, Bane! rukom
Nebo iz tavnog groba diže,
Da za dugog robstva mukom
K svom životu stupi bliže.
Kroz duboki čas viekovah,
Već do kosti greznu naše
Oštri zarez od okovah,
Koima dušman nas prepaše.
Već previtiem pod kolienom
Vapijućieh stražnji kami
Bezuſanja màrklom sienom
Sakrivaše smàrt pod nami!
Smàrt pod nami i pod Tobom
I još gori smàrtne od boli
Plač nad rodom kano robom!
Jao tom svemu tko odoli!
Bože! kom se ah neurosi,
Oko suzom blage od slasti!
Nas i Sebe spasio si
U najvećoj toj propasti!

Digitized by Google

Plevanje III.

Ah! šta Tebi nenastave
Màrkli pakla mejdandjie,
Koje spletke vàrh Tve glave
Lukav silnik nerazvije!?
Kobni poziv do Budima,
Još kobnii do Inšpruka
Na što 'e smierao, znano 'e svima
I sva ina tristostruka.
Što Hrabovski? što *deseti*
Lipnja metnu vàrh Tve glave?
Za njim kakav strah doleti,
Ka progonstva svud se jave? —
Sve je znano kan i mriežе
Razastàrte po Blatonu [2])
Kakvu uhvatit ribu teže,
Sav sviet dozna varku onu.
Tamo Pešte strašna bura,
Kom se Lamberg sav razvali,
Tamo spada grob Latoura,
S kojeg vatra Beč popali. —
Tieh paklenieh sried zasieda',
Med gromovjem od svieh strana'
U sried zimne groze od leda
Plamti àrvatskog sàrdce Bana!
Plamti kano gnjevnog lava
U obrani svoga ploda,
Coviečanska dočim prava
Braniš, Bane! svoga roda.

Digitized by Google

I dušmanskieh sried oblakah
S kieh se ognjeni grad obara,
Sàrneš junak od junakah,
Kom poginut kàrv nemara!
Kàrv od kàrvi Kraljevića
Sievaš svuda munji slično,
Kàrv od kàrvi Zrinovića
Stojiš, Hreljo! nepomično.
Uzhitom Te vitezovi
Svud ko vojnog sliede Boga,
Ko sokola sokolovi
Sliede Hàrvati Bana svoga!
Od *Velence* do *Svehata*
I od *Beča* preko *Moora*
S tobom hàrli tiek Tvog jata
Do *budimskog* biela dvora.
Mili Bože! da Te sluša
Vodja od *Gradca-Vindiševa*,
Il' da je u njem Tvoja duša;
Š njom kod *Pešte* da neokleva:
Nebi bila u *Budimu*
Nit uz *Tisu* pod *Solnokom*
Nebo i zemlja sva u dimu,
I potekla kàrv potokom.
Nit bi pomoć od *Kozakah* —
Carskoj vojsci nuždna bila,
Sàrbo-'àrvatskieh od junakah
Sginula bi *hunska* sila.

Digitized by Google

Pievanje IV.

Nu od *Slave*, ko je, da je,
Ruka biaše ka izbavi
Kuću *austrijsku*: nek joj sjaje
I prestolje nje u *Slavi*. —
A Ti pitaj sklad savieta,
Pravo kàrvca da se važe,
Ka je tekla kroz pó svieta,
Da joj cienu vaga odkaže.
No što rekoh, kad već cielom
Radiš snagom duše Tvoje,
Da što urodi Tvojieh dielom,
Tudje ruke neposvoje.
Jer pobieda ni'e pobieda,
Ak se borac s oborenim
U plień podlo tretjem predá
S cieliem rodom zaroblenim.
Nu kao velik *Marsa* u hramu
Tak' ne manji u *Themide*
U jednakom sàrdca plamu
Boj na umni duh Tvoj ide.
Te da budeš u senatu,
Što s' na bojnom bio polju,
U tom roda novom ratu
Sav razvijaš um i volju.
Sad se stopàrv bojak vriedni
Devetnaestog vieka bije,
Ciem se izbavlja narod biedni,
Bez da ljudska kàrv se lije.

Digitized by Google

Čiem se spletkah čvori gusti
Mačem uma gredu sieći,
Svakom svoje da se pusti,
I jednako sviet usrieći.
S tog' Ti u krilu slavskieh vila'
Raste vienac neumàrli,
S tog' i roneć suze mila
Domovina Tebe gàrli!

Pievanje V.

Odasvud Te ljubav prati
Od Moldave i od Save,
Još Te uz Vislu i u Karpati'
Zovu ćaćkom dieca Slave! —
Ova u sieni *lipe mlade*
Na *zlatnom* si *pragu* siedi,
Puna sladke majka nade
Čeka pomoć svojoj biedi:
Plače, kaže, Veturia
Koriolana rad jednoga,
A ja majka Slovenia
Hiljade ih rodi' uboga!
Koji biahu ah! u vlasti
Za dizat me s moje tuge,
Pa za steć si veće časti
Izdaše me podli sluge.
Zla vàrh svega još me jadi
U grob oni tužnu prate,
Što mi odoše u boj mladi,
Te se nikad nepovrate.

Digitized by Google

Ah! još slušam plačne glase:
S Bogom mila majko moja!
S Bogom ostaj u sve čase,
Dok se u krila vratim Tvoja!
Pak ga nije. Ah! šta otci
Sagriešiše rodu i Bogu,
Evo kàrvi nit potoci
Dost' izprati sad nemogu!
Još još vidim mnogo lice
Ić na vojsku — ah! sirotu,
Ka ni bratca ni sestrice
Neima više u životu!
Tiho uzdiše, pak se slaže
Na zemljicu, ter ju ljubi:
S Bogom zemljo! ti mi, kaže,
Kriješ drago, ko'e pogubi'!
I čiem ode, kàrv da lije
Za svog doma sladku nadu,
Istom kàrvju teže zmije,
Da svog roda kàrv izdadu.
Nuz to ah! još vidim one
Nesmiljenog sàrdca obraze,
'Z jarma u jaram ki me gone,
I cviet roda moga gaze. —
Ki me globe, dok mo'e diete
Stražu u màrzloj straži noći,
Gdie il' striele na njeg lete,
Il' mu iz vod' ni'e 'zplivat moći.[3])
Vidim još, ki rodu u mome
Viečnieh màržnjah siju jade,
Bolji tudjem nego svome
Viek ki s bratjom bratju svade:

Digitized by Google

Davno al' zaman pita sgara
Duh milinę Isusove:
Gdie 'e diedinstvo rajskieh dara'
Na usrićenje zemlje ove?
Gdie su mislih višnjieh žari
Od ljubavi i milosti?
Tko za sveto slovo mari,
Tko za dobro ovcah prosti'? —

Pievanje VI.

Reče, i milo oko svàrne
U dol, kud vàrh mukę tuži
Slav do zemlje skučen càrne,
Čiem i ona rieč produži:
Zmaj stolietni pod Slaveni
Truje žemlju, ka je hrani,
Tiem u duši zatravleni'
Sva su u jednoj sàrdca rani.
Tiem gospodstvo kàrv si traži
Slavska u màržnji, koju sije;
Roda ranu da tko ublaži,
Kako vălja — toga nije. —
Tiem je rod moj on nekrivi
U Jeriko putujući,[4])
On kraj puta na pó živi
S ran' hajdučkieh bolujući. —
Svetjenici i Levite
Mimo idu kroz viekove,
Ali nije Samarite,
Da mu izvida rane ove. —

Digitized by Google

Što sagrieši, Bože! Tebi
Ah! jedinieh kàrv Slavena'
Njim da udieliš prema sebi
Čuvstva toli nesmiljena?!
Da ih goni udes kleti
S jedne màržnje viek u drugu,
Ter bit volje lancem speti
Neg slobodni sloge u krugu!
S tog i čame suzna lica
Tursku u jarmu diece naše,
Bez da se ikom poplavica
Iz ljubavi oka odpaše!
Već sam màržnje vir proklela!
On je uzrok viek što služim,
Što sam viekom nevesela,
Viek što plačem, vapim, tužim!
Tajne u rodu zmije diela
Mene iz moje kuće gone,
S tog mi majci slavskieh pčela'
Oči, *Bane!* suze rone!
Noći tavne gluho u doba
Ah! lepir se lahkiem krilim'
Roju uvuče tja do droba
Sa svog ploda sokom gnjilim.
S tog i màržnje kleti càrvi
U družbu se svàrgnu kletu,
Čiem mi u domu kad sve vàrvi,
Jur mi otić je sad po svietu!
Ne ne, još me od milosti
Svietla cara nada hrani,
Da će izliečit, što od zlosti
Rod i mene tužnu izrani.

Digitized by Google

Samo Ti mu spasujući
Angjeo roda odpri svaku
U slavenskoj staroj kući
Bratoubojnieh griehah raku!
Car će čuti pri otvoru
Nieŝto u zemlji, što potresa
Dàrvo i kamen svaku zoru
Tužno vapeć put nebesa'!
Cvileć što ga oborila
Kleta *oholost s nenavisti,*
Čiem i srieća roda mila
Grẹznu kletvom grob u isti.
S tog će vidiet *Svatopluku*
Tajnu zmiju u sried grudi',
Ka na novu sàrdca muku
Svakom zorom njega budi! —
Zvonimira i vàrh krune
Kàrv u grobu još da vrije,
Viek neslogu koja kune,
I potomstvo griehom bije. —
Viek da urodi caru i robu
Gorkiem sadom màržnje sieme,
Koje smàrtjom kruni zlobu
A životom sveto tieme.

Pievanje VII.

Tužna majka čiem to reče,
K nebu uzdah težki odpravi,
I na sàrdcu što ju peče,
Bogu plakat tiem nastavi:

Digitized by Google

S tog' — i zato još me sgazi
Prošastnosti viek naduti,
Na varvarskoj svieta stazi
Što mi krotke kárv je ćuti. —
Ah jao krotkom! tko 'e na svieti!
Jao! kom s rajskog sàrdce 'e dvora!
Radje on tàrpi neg se osveti,
Čiem na zemlji ginut mora. —
Nu da svak je spreman dati,
Čiem tko lievo udri, i desno,
Ah! umàrlim ne bi stati
Na toj zemlji bilo tesno!
U duši bi zabolelo
S krotke ćuti bijenoga
Više, neg svoe da udri tielo
Tog, ki bije brata svoga.
„Rukam halju ak grabećim
Dala bi se i kabanica,“ [5])
Nestalo bi dielom većim
Tudje kárvi pijavica'. —
Obće čuvstvo stidom plodi,
Stid ukroti sàrdce oholo,
Tiem k milosti svak se vodi
I u bratsko srieće kolo.
Jer ko'e niče s oholasti
Pukom robstvo i golota,
I iz požude častim rasti
Svemu svietu ka strahota?!
Znao je on, koi uze reći:
„Kano manji neka bude,
Medju vami koi je veći“ [6])
S posliedice svietu huđe.

Digitized by Google

Da se u dielo duh privede,
Kàrvne biaše svárha ciene,
A sviet same na uvriede
Duh sad Kàrsta preokrene.
Pàrvo vidi svietlo u štali
Prosto diete — duh od Boga,
I prosto osta, da umali
Duh tog svieta himbenoga;
Proste obra učenike,
Prosto jielo i odielo,
U pustinjah bez sve dike
Ljubi konak sveto tielo!
On na suhom i na moru
Prosti k sebi puk poziva,
Nit sa stidom, k zelen-boru
Siede, i Boga svietu odkriva:
Viek sirote — sam sirota
Prot globljenju vičuć — hrani,
I kao sluga sviuh života'
Za sve tàrpi, koje brani.
Ah! sniženost da se činom
Svom imenu viek odziva,
Sa svom sàrdca još milinom
Učenikom noge umiva!
A sad cielom tome u svietu,
Gdie 'e kàrstjanskom slava imenu,
Tko ovàršava ovu svetu
Na sniženje opomenu?!
Càrkvi u samoj tog' se siena
Časti u dnevih tugujućih,
U njoj još je uspomena
Kao svieh viernieh preminućih!

Digitized by Google

Zaman Hristos sieme sije
Od krotkosti, gredeć reći:
„To činite, jerbo nije
Od svog meštra sluga veći“.[7])
Za udalit opasnosti,
Koje radja Lado sliepi,
Dvojem spolu svê milosti
Svetotajstvom vez ukriepi:
Da se angjeli majkam rode,
Ne s razblude sviet da ljubi:
A sad primier od slobode
K razuzdanju saj sviet snubi. —
Ah! sva ljubav k nebu ode,
Ka je zemlji život dala,
Odkad màržnje zemljom brode,
Pao je život, smàrt ustala. —
S tog se slavska kàrvca gazi,
S tog u jarmu bratac cvili,
Odtle pakó on dolazi,
Da viek bratu brat neomili.
Iz tog iz tog vrije vriela,
Što još Slavjan brata svoga
Kolje, ubija, davi, strielja
Da se čuje tja do Boga!
Da pod jarmom u sried pakla
Ustrojeniem kriepost plače,
U svom rodu koju zakla,
Zloba braće, ka ju tlače.
Što nerade što neprave
Tminom tuste pakla ptice —
Da *s obraza svog* — postave
Na pošteno hàrdju lice?!

Digitized by Google

Nije vàrsti od poruge,
Sàrdce božje ka negnjeći,
Nit je otrova niti kuge,
S kieh nevinost svud neješći!
Čiem kom višja uma snaga,
Čiem milosti sàrdca veće,
Tiem ga zlobni većma naga
Hàrle učinit česti i srieće.
Hajdučtvo se svuda stere,
Kàrv se sàrče s bratskieh grudi',
Grieh se u svetih kàrvi pere,
Nevinoga krivac sudi!!
To' e što grobah pri otvoru
Car će čuti, da potresa
Dárvo i kamen svaku zoru
Gorko cvileć put nebesa' —

Pievanje VIII.

Čiem dovàrši govor ovi,
Sveti' od zvonah plač začuje,
S tog' dalekieh po gradovi'
Prostre oči, i narikuje:
Med u ustih jed u čini'
I zlo tamo takvo raste,
Da već isti kàrstjanini
Uboice svetih časte! —
Stàršan tamo viek se slavi,
Dočim poljska pčela strada,
Iskren Ivan viek se davi,
Ka ga zakla, diči Lada.

Digitized by Google

Jošt *Herodes* rieč savjesti
Tamo gazi, i ohlo
Još ju goni iz objiesti
Po svem svietu na okolo!
Tako od dnevah Ivanovih
I od Isusa sladka imena
Samo iz grobja — po gradovih
Niče istini svàrž zelena! — —
Ona iz jednog grada u drugi,
Kako i viečno slovo kliče,[8])
Viek se goni, dok u tugi
Pane i opet 'z groba niče. —
Ah! svemu se prie oprosti,
Neg *istini* na tom svietu,
Ona mora s nemilosti
Viek u *pàrvom* ginut cvietu.
Nesmiljena jer osveta
Zlo od dobra viek neluči,
Nit pravi izvor, što svjet sweta,
Strastno sàrce nedokuči. —
Tiem svjet pada svedj u veću
I neviernost i màrzotu,
Licumierstvo i u smeću,
Prokleštinu i strahotu! —
Sva ljubavi Isusove
Samo u riečih slika osta,
Pobielene pak grobove
Vidi u dielih saj svjet dosta.
Žàrtvenikom od ljubavi,
Ka milosti carstvo stvori,
Ka se u propast maču objavi,
Svud se jošte mačem dvori!

Digitized by Google

Mira duh, kog imala bi
Sama ljubav viek kriepiti,
Sad se mora, kad oslabi,
Ljudskom kàrvjom napojiti.
I to sada česti od veće
Kàrvjom drage diece moje,
Kojoj ah jao! mo'e nesrieće!
Po svoj zemlji kosti broje!
To to grobah pri otvoru
Car nek čuje, da potresa
Dàrvo i kamen svaku zoru
Jauk dižuć put nebesa'! —
To je, što je oborila
Kleta oholost s nenavisti,
Čiem i srieća roda mila
Greznù kletvom grob u isti. —
To 'e, što dàrži Svatopluku
Tajnu zmiju viek u grudi',
Ka na novu sàrdca muku
Svakom zorom njega budi.
Zvonimira i vàrh krune
Tiem kàrv tiem u grobu vrije,
Viek neslogu koja kune,
I potomstvo griehom bije. —
Neka dakle car već stupi
Gdie 'e zakopan *duh ljubavi*!
Da ga teda 'z groba odkupi,
I viečna ga plača izbavi!!
Nek' mo'e *diece rane* ublaži
Sve u ljubav da sjedini,
Nek *jedinstvo silah*[9]) traži,
Nikom krivo da neučini!

Digitized by Google

Tiem će biti car najveći
Medju cari svieta toga,
Srietan puka svog u srieći,
Sliedeć ljubav višnjeg Boga!
Ljubav ljubav, kom Bog kreće
Velik stožer zemlje i neba,
Komu izpasti nikad neće,
Da je i càrvom — živiet trieba! —
Tako Bane! dobrom caru
Od svieh tminah raku otvori,
Tako za me majku staru
I mo'e bogce k njemu sbori!

Pievanje IX.

Čiem odtisne krotki' od usti'
Glas posliednji majka draga,
Iz očih se tad izpusti
Častne uz niedri kiša blaga. —
Ah! u žene ni nijedne
K tudjem čedu te miline,
S koje u sàrdcu vàrhu biedne
Diece svoje majka gine.
Viek od majke, ka nas rodi,
Kó i majci svog dieteta
Isto ime sàrdcu ugodi,
Sama i misao mila i sveta.
Ah! s kolievke ta 'e toplina,
Kam ju s niedrih majka stavi,
Dviem da 'e dušam ćut jedina
Ko dva oka jednoj glavi. —

Digitized by Google

Jest jest robstvo nesmiljeno,
Od starine ko'e dolazi,
Bane! duh Tvoj dok pakleno
Sieme s većeg bur nesgazi!
Jer nemožeš, sjajna Zviezdo!
Nit Ti uništit svake zmi'e,
Ka si u slavskoj kući gnjezdo
Kroz viekove svit umie.
Svaku zvierad i što robi,
Noć il' magla krije tavna,
Ka dok traju, dotle zlobi
Do ubojstva staza 'e ravna.
Za pobacat s uma magle,
Koje rodu pune oči,
Nit je bune tako nagle,
Nit glas jedan tom doskoči.
Nieš' je i tarpit, kako i Bane!
Tarpio si ratno u vrieme
I domaće roda mane,
Dvorsko — i težkog rata — brieme.
Obsiednutje biaše dvoje:
Od Davora i od dvora, —
Pa Ti i od kućne bratje Tvoje
Tad još tretje doći mora.
K Tisi stisnut s jedne strani,
S druge: „trubi ustav novi!"
Dvor Ti viče: „tog se mani!"
S tretje narod k Tebi slovi.
Da mudrostju mudre glave
Nenadkrili duh Tvoj čili,
Bez upliva i bez slave
Ti i narod viek bi bili!

Digitized by Google

„Svakom svoje“ ak to stoji,
Dakle i vrieme svakom svoje
Da se mudro viek odkroji,
Biahu zriele misli Tvoje.
Te čiem skradnjem ticku Tvome
Zaprietiše vihri ljuti,
Da Ti u vrieme — krila slome,
Tiem sav narod bol da čuti.
Vidio si, što nas čeka
S nerazloga ak posàrneš,
Da za rod već nije lieka,
Ak' sad upliv Tvoj utàrneš.
Sa sviem slična biaše odluka,
Da proglasiš ustav novi,
Pozivanju do Inšpruka —
Jednak slučaj on i ovi.
Onda *sabor* sada *vieće*
Dobrom voljom manjom snagom
Glas podiže, što odteče
Obaputa istiem tragom.
Obaputa s neposluha
Da si caru sagriešio,
Sad bi miesta svuda gluha
Glas — za rod Tvoj — nagazio.

Pievanje X.

Mudrost dakle dok Te vodi
Stazom rod Svoj za izbavit,
O neboj se! roda rodi
I sva viečnost će Te slavit!

Digitized by Google

Rim si vrata kroz Kartagu
Na ubojstvo svieta otvori,
Hannibala Scipio snagu
Još snažnii kad obori.
Za slobode veličinu
Koi se boriš, još si veći,
Kroz tiranstva razvalinu
Praveć stazu svieta srieći.
Tiem najvećeg svieh viekovah
Vieka tog' — si vitez pàrvi!
Pa najveća zlieh duhovah
Htiede zloba, da Te smàrvi.
Kog' si Boga pod zaštitom
Sad pred zmijom u savietu —
Sad Bellonom pred sàrditom —
Da još živeš na tom svietu?
Još još da će rod kad reći:
Slobodan sam kroz mog Bana,
Od kojega ne bî veći
Od početka mojieh dana'!
Ah! udesah od nemili'
Viečna pravda broj dovàrši,
Te odluči, da rod čili
Robstva jaram teda skàrši.
Zato Tebe, slavni Bane!
Tvom na čelo rodu stavi,
Da na poziv Tvoj ustane,
Da se spasi i proslavi!
Na propast što eto Tvoju
Bi spleteno prema Tebi,
Bez tog' u tom svetom boju
Za nas spasa bilo nebi.

Digitized by Google

Jer čiem na Te sàrnu zloba
Divjoj pakla u slobodi,
To ju baci u dno groba,
Da k spasenju nas dovodi. —

Pievanje XI.

Bane! mač Tvoj kroz jedini,
Kiem Te vodjom Bog postavi,
Nieko čudo nebo učini,
S rukuh smàrti da nas 'zbavi.
I jak Mojsia rod svè kàrvi
Otme robstvu Egipata,
Tako obaraš i Ti pàrvi
Rodu Tvome jaram s vrata.
I Ti vodiš puk s Aronom,
Kog' Ti iz *Raja* — *cić* pomoći
Višnji dade sa nagonom
Tiem prie k željnoj svàrsi doći.
Još su mnoge stàrme gore
Ah! do zemlje obećane!
Mnoge ić nam kroz ponore
I kroz staze nepoznane!
Preko mora kàrvavoga — — —
Srietno prošli sad stojimo,
Gdie slavenska samo sloga
Podat može, što želimo.
Kriepit nam se nade *manom*,
Te posluhnut mudre rieči,
Tom i uzdàržat neba hranom
Sav budućoj narod srieći.

Digitized by Google

Past će na um sàrdcu plahom
Hleb Egipta magjarskoga, —
Čiem mu stupit jedniem mahom
Neuzmogne k svàrsi noga.
No vidiet će taj na nebu
Napisano Višnjeg pàrstom,
Da nežive samo o hlebu,
Kom je s božjiem pokoj Kàrstom.
Iz evrejske duh pustinje
Čoviečanstvo milujući
Zemlju uzdàrma i more sinje,
Robstvo svladat Te odluči:
Od istoka do zapada
Tminu goneć s ljudske sviesti
Rimu od svieta prestol svlada,
I gospodstvo svoje umiesti. —
Tkogod žive tome u duhu,
Sto životah žive više, —
I u ljubavi sladkom krubu,
Viečniem neba duhom diše! —

Pievanje XII.

U veliko jur Te Klio
Slave nebo, Hane! prati,
Gdie budući, što si bio,
Rod nauča Tebe znati.
Izmed juga od Slavena'
I valovah plohe od Huna
Da 'e kroz mač Tvoj zrasla stiena,
Viečna u tom Ti sjaje kruna.

Digitized by Google

Europe se s tog će sile
Novom snagom pokriepiti,
Jugoslavske čiem od vile
Cviet će u pomoć svietu biti.
Cviet, što gorki raznio bi
Pepeo s Pešte ogorele, —
Ak' bi u ruke bio zlobi
Pao ko hude càrv med pčele.
Ah! koliko draga uresa
Sàrbo-àrvatske ponosnosti
Pridàržo si kroz čudesa
Tvog junačtva i mudrosti!
Milo svojstvo roda Tvoga,
Krasan duh, kiem misli i diše,
'Zbavio si bratca od zloga:
To 'e što u viečnost Klio piše. —
Dospie vila, i u oči zime
Slavuj gorom sladke u glase
Milo sbori slavno Ime,
Koje Hunom odhàrva se.
Oj! slaviću slavske gore!
Poj potomstvu od Slavie:
Propala nam zemlja i more,
Jelačića da nam nije! —
Tako pojuć k nebu leti,
Miliem pievom moli Boga;
Kom je spreman Ban umrieti,
Tom da žive lieta mnoga!

1) Vidi na strani 31. pod *a*)
2) Kamo su Magjari, s palatinom na čelu, svietlog Bana u

Digitized by Google

par obrod na dogovor pozivali, neslutećin i sami, — da bi bila mašina od parobroda za odmah š Njim u Peštu odploviti — jaća nego rieč preuzv. g. Banu u siegurnost zadana.

3) Lani naime g. 1848. iz Drave.
4) Iz svetih ust' Isukàrstovih kod Luke X., 30—37.
5) Isus kod Matea V., 40.
6) Isti kod Luke XXII., 26.
7) Isti kod J. XIII.,, 15 i 16.
8) Isti kod Mat. XXIII. 34.
9) Jer je careva poslovica: *„Viribus unitis“*.

Digitized by Google

a) Produženje ovo je tretje polag onog *„do tretjega Bog pomaže“*, — i buduć pàrva piesma od godine 1847. domoljubnu želju vidieti u osobi Svoje preuzvišenosti glavu od trojedne kraljevine i niekoje prečuvstvo budućeg ratovanja Njegovog, druga pako i to lanjska razloge istog ratovanja od strani narodnosti obširnie predstavlja, s tih uzrokah pridružujem ovdie jedne i druge stihove moje, da se tim većma slika predmeta od predstojećih XII. pievanjah razjàsni, i to najprie od

godine 1847.

Na uspomenu

presvietlomu gospodinu

JOSIPU BARONU JELAČIĆU

Bužimskomu,

pàrve banske narodne regimente pukovniku.

1.*)

Jelačiću pukovniku
Zapievajmo viečnu u diku,
Da je vitez od Krajine,
Mili ures postojbine!
Srietna majka, ka Ga rodi,
Srietan narod, kog On vodi,
Srietan pàrve banske-dom,
Koi takovu sjajnu zviezdu
Sokolovom nosi u gnjezdu
svom!

*) Tako ovi kako i sliedeći, g. 1848. Svojoj preuzvišenosti posvetjeni stihovi svoj napiev imadu.

Digitized by Google

2.

Hrabar sàrdcem na bojištu,
Nježan Svojieh u sriedištu,
On zadobi u istinu
Višnjieh dušah svu visinu!
Rajske staze svetieh gorah,
Vilinskieh slasti dvorah
On poznade ko i čast,
Kom od regimente glavom
Višnja stavi Njeg sa slavom
vlast!

3.

Vieran svieta tog Vladaru,
Vieran domu i Svom caru,
Putem gredeć otčinskime,
Domorodno štuje ime!
Ljubi sladku domovinu
Ljubi riečju i po činu
Kao Svog sàrdca mili cviet;
Slast najveća Svoje časti
Bila bi Mu za nju pasti i
mriet!

4.

Ah! koi Davor v Njeg prelazi,
Svoju vojsku kad zapazi!
Koje sàrdčne lava slike,
Kad pozove svo'e vojnike:
Hajda! barjak hajd pod ovi,
Mili moji sokolovi!

Digitized by Google

Kuda ja, hajd tamo i vi!
Za poštenje našeg stana
Da idemo do dušmana
Svi!

5.

Hajd junaci! udarite,
Koi naš narod bije, izbite!
Neka strašan glas ostane,
Kud se moja vojska gane!
Bog će svama svuda iti
I vas slavom nakititi,
Još će roda našeg čast,
Od kojeg ste vi izbrani,
Da ga ruka vaša brani,
cvast!

6.

A marševe čiem zanate,
Čiem kàrvave svàrši rate,
Angjelom se tad pretvori,
Od bojevah tiem odmori:
Da u krilo majke*) drage
Siplje cvieće rajske snage;
Suv Mu sjajnu vidiet trud,
Ko danicu zviezdu krasnu
Liepiem viencem znanja jasnu
svud!

*) T. j. domovine.

Digitized by Google

7.

Sav rod tiem da usriećit može,
Pomozi Mu, višnji Bože!
Vodi Njega do visine
Od trojedne kraljevine! — — —
Tad Ilirstva stara slika
I hàrvatske sloge dika
Scielile bi veze sve; —
Stari pàrsten od ljubavi
Tiem nek, Bože, vieće izbavi
Tve!

Sudim, da će mnogim, koji do sad ovu piesmu, kao u malom broju iztisakah g. 1847. narodu priobćenu, čitali nisu, ugoditi vàrhu prerečenih za čitavu godinu u napried — od zvanja Svoje preuzvišenosti na najvišje u trojednoj kraljevini dostojanstvo i budućeg sad već dovàršenog za narodnost našu ratovanja — savàršeno istine poručanstvo, koje priobćenjem kratkog no tim viek iskrenieg Svoje preuzvišenosti na iste stihove vlastoručnìm pismom meni poslatog odgovora dajem još zato radje, da ga zajedno kao jedan dragocieni biser od domoljubne priaznosti i potomstva štovanju predadem. Evo ga:

„Dragi priatelju!“

„Primio sam Vašu piesmu, i nemogu izreći, kako „bi želio, zahvalnosti moje; pisati to se nedade, ali ja „ću Vas pohoditi, Vam pružiti ruku kano vriednome „domorodcu i priatelju. S Bogom!“

„U Glini 20. Svibnja 1847.“

„Vaš vierni priatelj
„Jelačić, m. p.“

Digitized by Google

SIGETSKI P. M. HAUPER — 35

Sad sliedi piesma

od godine 1848,

prigodom imenovanja Svoje preuzvišenosti *Banom* od trojedne kraljevine.

Predgovor.

Preuzvišeni gospodine Bane!

Uzhitjenje moje vàrh uzvišenja Vašega na dostojanstvo banske časti od trojedne kraljevine naše nisam kadar perom opisati!

Sad već ono, za što jedino na ovom svietu živem, najmre mile moje domovine sveto narodnog preporodjenja dielo, koje se na temeljih velike idee Isukàrstove za srieću i slavu naroda našega, na temeljih najsvetiih čoviečanstva pravah, to jest: *Slobode, jednakosti i bratinstva*, riečju, na temeljih ljubavi i prosvietjenja kroz domaće narodne sile osniva, ovog, velim, narodnog preporodjenja dielo — tolikoputah dušmanskim potresom u zemlji našoj uzdàrmano — dobilo je u Vami toli ožudjenu i od sviuh viernih domovine sinovah proti nečoviečnim napastovanjam kriepko zahtievanu zaštitu!

Dobila je draga domovina naša pristojni narodnom voljom posvećenoga i sjajnu budućnost trojedne kraljevine — uz savez s ugarskom krunom — jurve započimajućega vodju!

Stara Slava, tolikoput suze roneći, dobila je, ako Bog i junačka srieća dade, pobiednika za slavenskom kàrvjom že-

Digitized by Google

djajuće hydre, koja gadnimi neistine viestima truje, i kroz to strahom i jadom od osvete puni sàrdca neukog puka —bratje naše u ovom vriemenu toli radostnog uzhitjenja kod pluga i motike plaho strojeće!

Dobile su i rodoljubne vile u Vami jedan dragocieni ključ od raja dievičanskih uma razbludah i jednu biserom od najsvetiih nadah urešenu krunu!

Jednom riečju: za preporodjenje sve bratje jugoslavenske — kroz vierozakonske razpre do sad nemilo razciepane — u tom nove zore iztoku, koi sav narod na priznanje kàrvi svoje bratinskom ljubavju potiče, dobivamo u Vami jedan čisti izraz sviuh željah za sriećom i slavom naroda čeznućih sinovah domovine naše!

Tolike prosviete rieči — po jugoslavenskoj zemlji prosipane u Vami, preuzvišeni Bane! jesu u svome životu, u svojoj dielujućoj osobi sjedinjene!

Sve iskre u domorodnih grudih klijuće, u Vami sakupljaju jedan sveti žar, jednu svetu luč, jedno sveto novo sunce na nebu domovine naše!

Junački narod dobio je junačkog Bana! Kojemu je ovu vilu moju iz Kupske stiene s neopisivom radostju posvetjujem!

O neka Vas nami pravedno nebo i milost božja zdrava i srietna sveudilj uzdàrži!

Piesma.

Kamo s težke noći,
Tmine i càrna mraka
Ne bî kadra doći
Od prosviete zraka;

Digitized by Google

Svu slobodu gdie troglavi
Pienom jada zmaj poplavi,
Sinù teda božji dar
Na slavenske gore
Liep sunčani žar!
'Z tuge, kà me muči,
Prenù vila tanka,
Te poleti k luči
Od bieloga danka:
Vàrh tri vàrha Kupska bárda
Nosi vilu stiena tvàrda:
Oj oj! viknu, Bože moj!
Što u svietu rodi
Žar sunčani tvoj!?
Put istočnieh kraja'
Zapadom se kreće
Zviezda svietlog raja,
Svietlo božje svieće,
Odkle u milost Rim se stali,
Zarobljena svieta žali,
Te dà onom Petrov ključ,
Raj svojiem ki odpre
Kroz prosviete luč.
Raj se jur zasvieti
Svakom zavičaju,
Te svi, ki su speti,
Na noge ustaju:
Gvoždje pada, rob se diže,
Samo žive sudba stiže!
Oj oj! kolik svuda znoj
Za dom i za narod,
Proslaviti svoj!!

Digitized by Google

Rajske srieće nada
Kad bratimstvom plodi,
Kad *jednakost* svlada
Sviuh u slobodi;
Tiem uresom kad se pune
U Europi svojstva i krune,
Nil' jednakost *jedna-kost*,
Ak u zemlji svojoj
Viek samo si gost?
Tiem kad izraz *„sloga“*
Svako k svom priteže,
Ljubav pak od Boga
Bratska sàrdca veže,
Svàko, gdie god koje, milo
Diete teži u majke krilo;
Samo mili rode moj,
Još ti si kao smutjen
Od pčelicah roj!
Gledaj rodne gore,
Puče moj predragi!
Glej jadransko more
Put tve srieće blagi;
Brodonosne glej vodice,
Gledaj krasne livadice,
Gledaj liepi zemlje plod,
Glej vatrenu momčad
Slavenski tvoj rod!
Ova dal' nečine
Prizor zemlje drage,
Liepe d movine
Od ploda i snage;
Ta siedeća dieva uz more

Digitized by Google

Biser vadi iz dna gore
I postavlja na *naš* brod;
Š njim da *naš* se resi
Ovienčani rod.
Ah! u sebi duše
Zašt' si bez jedine?
Nil' to čiem te ruše
Čiem tve dobro gine?
Kad si jadan bez posluha
Na rieč bratsku slavskog duha,
U svojemu da si svoj,
Propast će inače
Tvoj veliki broj,
Nil' tudjini sveto
U čem nas zavadi,
Sieme da prokleto
Od nesloge sadi?
Kad tva ruka majku tuče,
Tko nek tudjin korist vuče?
Ah paklena svaka strast,
Ka nemože tàrpit
Svog naroda čast!
Za miloga Boga,
Razlomiti slavne
Od plemena svoga
Krune starodavne,
Još sviem dragu, milu i krasnu
Càrnit roda zoru jasnu
Tko neg rob to može ljut,
Za kazat kiem služi,
Prilizavnu ćut?

Digitized by Google

Što nam sudba poda,
To'e najveća tuga,
Da je od našeg roda
Itko podli sluga,
Za rod tudji koi se odvaži
Bunit narod svoj kroz laži,
Istini dok cieli sviet
Žàrtvuje sav liepi
Svog života cviet.
Gdie mu čuvstva blaga,
U čem duše hrana?
U čem sàrdca snaga,
Roda svoga rana? —
U tudjinstvu. — Tiem mu vene
Čuvstvo kàrvi zarobljene,
Da mu neomili dom,
Jer ljubavi neima
Pram narodu svom.
Sokole, daj, sbori,
Zašto nosiš krila?
Puzaš da po gori
Zmija kao nemila?
Il' da se u vis slavno dižeš,
S tvojiem jatom k suncu stižeš,
K čistom žaru prosviete
Za osladiti život
Porodice sve?!
Tko će sbrojit rate,
Koje su vodili
Tvojieh predjah jate
Za svoj porod mili?

Digitized by Google

Tkoli kàrvcu i sve znoje
Za učvàrstit gnjezdo svoje,
A ti da si onieh rob,
Ki plemenu tvome
Pripravljaju grob!
Sve, što živi, brani
Svog rodjenja miesto,
Sve se bori i rani
Svog dušmana često,
Za slobodu viekom bdije
Sve, što gora i voda krije,
Samo ti si zemlje gost!
Koi nećeš, da u gnjezdu
Svojemu si prost!
Slavulj u slobodi
Svu noć milo tuži,
Tiem od kog' se rodi
Otcu čast produži:
Slobodno se u sve čase
Mrav i càrvić zemljom pase,
A tvog jata svaki dan
Okava svak tudjin
Jao golemu stran!
Dal' se tako slavi
Kàrv Kosova rata,
I Sigetski lavi
Hrabrieh od Hàrvata'
'Z Grobnika jur šest viekovah
Duh Tatarskieh vàrh grobovah
Dal' to kliče, brajno moj,
Da viek budeš tudji
A nikada svoj?!!!

Digitized by Google

Dal' jedini ti si
U slobode krilu
Koi slobodan nisi
Viek tàrpeći silu?
Dal' već za te nije lieka,
Dal' sav prikor tavnog vieka
Viekom tebe gàrdit će,
Da u svietu robsko
Samo ime je tve?
Kamo liepe pratiš
Domovine čase,
Kad jednakost kratiš *)
Za tvog roda glase,
Gdie je miesto onog kàrvi,
Koi je u ratu vazda pàrvi,
Dal' je proklet narod svoj,
Te tudjincem samo
Za žàrtvu i gnjoj?!!!
Složi se i brani
Do posliednje glave,
Tudjin nek da rani
Roda ime od Slave?
Stari dom nam pravo daje,
Da nam Bogom duh ustaje,
I svog bitja traži čast,
Glas po svietu liepi
I života slast!!!
To govori vila
Suze ter proliva,
Al' eto što mila
Jur od davna sniva,

Digitized by Google

Na jedanput u Krajini
Našoj slavnoj Banovini
Zvona i topa objavi glas,
Da Jelačić Banom
Postade ov čas!
Oj oj! Kraljevine,
Oj tri krune naše,
Sàrdcem tko negine
Vàrh te srieće vaše,
Kad kog narod sàm predlaže,
Onog vami kralj prikaže,
Da je ćaćko vaš i *Ban*,
O blaženi opet
U narodu dan!!
Ak' se ikad kojem
Nebo u duhu objavi,
Bane! u duhu *Tvojem*
Isto rod *Tvoj* slavi:
Nježnu ćut sa svom milinom,
Bistar um sa svom visinom,
A u vojsci sàrdca grom,
I za umrieti spremnost
Za narod i dom!
S *Tobom* iz poraza
Sigetskog sad stane
Vilez *Tvog* obraza
Zrinoviću Bane;
Al' dok božje nam pomoći,
Neće u pepeo natrag proći,
Samo hàrvatske čete lav,
I mili naš Bane,
Svedj budi nam zdrav!!

Digitized by Google

Svakom svoja prava,
Svakom svoja ciena,
A svom rodu slava
Bit će žaštitena,
Da negrieši s nemilosti
Zloba prema čoviečnosti,
To, o to će vazda bit,
Kam pružat ćeš, *Bane*!
Tvoj prosviete štit!
Jer nit sriednjem vieku
Nebi te pogube,
One da posieku
Ki svoj narod ljube,
A nam toli propadoše
K rodu ljubav kad 'zrekoše,
Ah jao! onaj tužni dan
Prosinca i Sàrpnja**)
I *Tebi* je znan!
Ovieh sad grobove
Gleda božje oko,
Zato *Tebe* zove
Miesto na visoko,
Da nas riešiš robstva uze
I otares gorke suze,
Kad izvadiš onaj jad,
Kiem ujede brata
Svoj rodjeni brat!
Vidiš u nesrieći
Stanje roda *Tvoga*,
Koi u kletoj smeći
Kune bratca zloga,

Digitized by Google

Bratca, koi sva prigotovi
Da star jaram zmieni novi,
Vidiš i on pakla stroj,
Da koi se s tog plače,
Brat bijega svoj!!!
Bože, nek prosine
Svietlo Tvoje svieće,
Da nam rod negine
S težke te nesrieće!
Da sin majku neprogoni,
Čiem nježnosti ćut nam kloni!
Ah! nek žive *sjajni Ban*
Na slavu i srieću
Svom narodu dan!!!

*) Jednakost jezika.
**) 9. Prosinca g. 1843. — 29. Sàrpnja g. 1845.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

DATE DUE

GAYLORD			PRINTED IN U.S.A.

Digitized by Google